

به بن یارمه تیدانی ولاتانی به ره مهینه ری نهوت که مکردنه وهی گورانکاریه کانی که شوههوا تاوه کو سالی 2050 خه ونیکی دووره

04-09-2021

نووسه ره کان

ناوهندی لیکۆلینه وهی رووداو، مه محمود بابان

کورتیه : ولاتانی وهک عیراق و هاشیوه کانیان بو دیتنی ئامانجه کانی که شوههوا و پیوستیان به پشتیوانی
نیوده وله تی ههیه

سووتاندنی گازی سرووشتی له کاتی بهرهمههینانی نهوتدا، که کرداریکی ناپیویست و زیانبهخشه.

دهرفتهتیک هه بۆ که مکردنهوهی بهکارهینانی کاربۆن (Dearbonization) له شیویهیهکی زۆر ئاساندا. ئهویش به بهکارهینانی وزه بهشیویهیهکی زۆر درووست له سیکتهرهکانی پیشهسازی، گواستنوه و بیناسازیدا، عیراق و ولاتانی دیکه دهتوانن دووربکهونهوه و ترازان درووست بکهن بۆ گهشهکردنی خواست بۆ وزه که ئیستا پێدا تێپه دهبن. زیادکردنی توانای بهدهستنستی وزه بهشیویهیهکی درووست و باش قازانجی دیکه دهبیت، وهک ولاتانی هاوشیویهی عیراق چیدیکه پیویست ناکات ئهوهنده خهرج بکهن بۆ زیادکردنی ئاستی گشتی دابینکردنی کارهبا ه ریگهشیان پێدهدات بۆ رهخساندنی ههلی کاری نوێ لهو سیکتهرهکانی وهک بنیاتنان و خزمهتگوزاری درووست بهکارهینانی وزه. بهپێی نویتترین راپۆرتی [7] EIA هه 1 دۆلار وهبهرهینان له درووست بهکارهینانی وزه، تا 30 ههلی کار دهپهخهسینیت، ئهمهش زۆر گرنکه بۆ ولاتیکی وهک عیراق که دانیشتونایی گهنج و خیراییهکی زۆر لهزیادبوونی دانیشتونایی ههیه.

وزه بهردهوامهکان (پاکهکان) توانی درووستکردنی کهرتیکی کارهبا ی پاکتر و کاراتر پێشکیش به ولاتان دهکات. لهجیاتی پشت بهستن به هاوردی گرانبهها و پیسی وهک بهرهمه سوتهمهنییهکان. خراپترین ناوچه شاراوهکانی خۆر له عیراق توانای تا 60% [8] وزه وهگرتنی له خۆروه باشتره وهک لهباشترین ناوچهکانی ئەلمانیا. لهگهڵ ئهوهشدا سهراچاوهی وزه ی خۆر له ئەلمانیا تاوهکو ئیستا بنیاتی ناوه دوو هینده و نیو توانای کۆی سهرحهم و یستگه ئاوی، نهوتی و گازییهکانی عیراق بۆ بهرهمههینانی کارهبا. وزه ی خۆر (Solar Plant) زۆر زیاتر باو و بهردهست بووه بۆ بهرهمههینانی کارهبا به بهراورد به بهرهمه سوتهمهنییهکان له جیهاندا. ههندیک پرۆژهی گهوره له رۆژهلاتی ناوهپاست و باکووری ئەفریقا له پێشپهوهی ئهم رهوتهدان، بهلام زۆر له ولاتانی دیکه لهنیویانیشدا عیراق پیویستی به پشنگیری سهرمایه ی گهوره ههیه بۆ بهرهمههینانی وزه له خۆروه یاخود بنیاتنایی وزه له خۆروه که ئهمهش قازانجیکی گهوره ی ئابووری ههیه. بهپێی راپۆرتیکی ئهم دواییه ی IEA لهماوهی 7 سالی رابردوودا دابینکردنی کارهبا ی پیویست نزیکه ی 120 ملیار دۆلار تێچووه، لهکاتیگدا پچرانی کارهبا دووباره دهبیتهوه و تێچووی پاراستنی کارهبا له مونیده تایبهتهکانهوه چهندین بازرگانی بچووک و مامناوهندیان ماندوو کرد.

وزه بهردهوامهکان، بهتیابهتیش وزه ی خۆر، دهتوانیت ئامرازیکی کاریگه ر بێت بۆ جارهسهکردنی ئه و کیشانه ی رووبهرووی سیستمی کارهبا ی عیراق بۆ ماوهیهکی زۆر بووتهوه، ئهویش بهزیادکردنی متمانه و توانای وزه ی پیویست بۆ کارهبا ی مألان و بازرگانی. ههروهها، سیاسهتفانانی عیراقی لهنزیکهوه سهیری پێشکەوتنه تهکنهلوژییهکان لهبوار ی راکتره ناوهکیه بچووکهکان دهکهن وهک سهراچاوهیهکی وزه ی کاربۆنی کهم.

له کۆتاییدا، ولاتانی وهک عیراق بهتهنیا ناتوانن گواستنوه بۆ وزه بهردهوامهکان (پاکهکان) بکهن، ئهگه سهراچاوه ی دارایی، شارهزایی و سیاسی کۆ بکهنهوه بۆ گواستنوه ی ئابوورییهکان به شیویهیهکی یهکسان و گونجاو ئهوا پیویستیان پشتیوانی نیودهولته ی دهبیت. بهپێچهوانهوه، ریگای نیی زهرو Net Zero و ئاسایشی بازارهکانی وزه ی جیهان ههردووکیان پهکیان دهکەوێت.

سهراچاوه

Birol, Ali Allawi & Fatih. *theguardian*. 09 01, 2021.

<https://www.theguardian.com/commentisfree/2021/sep/01/oil-producing-countries-net-zero-2050-iraq> (accessed 09 01, 2021).

[1]

<https://ui.adsabs.harvard.edu/abs/2017AtmRe.198...975/abstract#:~:text=The%20temperature%20in%20Iraq%20is,1.01> (%20%20C%20%20B0C%20Fdecade

<https://www.iea.org/reports/net-zero-by-2050> [2]

<https://www.ft.com/content/27b4b7f1-9b08-4406-8119-03a73fb6ce19> [3]

<https://www.france24.com/en/live-news/20210517-iraqis-find-escape-success-on-a-virtual-battleground> [4]

[/https://gds.gov.iq/economic-reforms](https://gds.gov.iq/economic-reforms) [5]

<https://www.nytimes.com/2020/07/16/world/middleeast/iraq-gas-flaring-cancer-environment.html> [6]

<https://www.iea.org/reports/sustainable-recovery/buildings> [7]

<https://globalsolaratlas.info/map?c=49.653405,4.921875,5&s=47.872144,10.869141&m=site> [8]